

Lesson # 17 (Draft only)

A. यदा ... तदा ... इत्यस्य पुनश्चरणम्

यदा सूर्योदयः भवति, तदा कमलं विकसति।

यदा अहम् अमेरिकादेशं गतवती तदा अहं नयागरा-जलपातं दृष्टवती।

यदा मेघाः भवन्ति तदा मयूराः नृत्यन्ति।

B. अद्यतन- ఈనాటి today's, శ్వస్తన- రేపటి tomorrow's (శ్వి: తన- = శ్వస్తన-), హ్యస్తన- నిన్నటి yesterday's

Please note that a hyphen ('-') at the end signifies that the word is not complete and it continues.

(అచ్చి ఈనాడు today, శ్వి: రేపు tomorrow, హ్య: నిన్న yesterday)

एषा अद्यतनपत्रिका।

అచ్చి తన పత్రికా యాం క: విశేష: అస్తి? - భారతదేశస్య 'చంద్రయానం' సఫలమ్ అస్తి ఇతి విశేష:।

भवन्त: सर्वे श्वस्तनकार्यक्रमं प्रति आगच्छन्तु। మీరు అందరూ రేపటి కార్యక్రమానికి రండి. All of you come for

tomorrow's program.

भवन्त: सर्वे श्व: कार्यक्रमं प्रति आगच्छन्तु। మీరు అందరూ రేపు కార్యక్రమానికి రండి. All of you come for the

program tomorrow.

भवान् ह्यस्तनपाठं स्मरति किम्? तत्र संस्कृतकथा आसीत्।

(చూడండి Note that भवान् ह्य: पाठं स्मरति किम्? ఈ వాక్యానికి అర్థం బాగాలేదు is not even right! హ్య: (భూతకాల:)

and स्मरति (वर्तमानकाल:) don't go well, right?)

C, पूर्वतन- (पुरातन-) పూర్వపు రోజుల్లో in olden days, ఇదానీన్తన- (అధునాతన-) ఈరోజుల్లో now-a-days

Note that ఇదానీమ్ + తన- = ఇదానీన్తన- (The sandhi here is for easy pronunciation. మొదట్లో ఉన్న మకారం

చివరికి నకారంగా మారుతుంది. Initial मकार: finally becomes नकार:. Feel the comfort yourself by

pronouncing both मकार: and नकार: here. ఈ విధంగా ఉచ్చారణం కూడా సులభం కదా! మీరే తేడాను పరికించండి -

ఒకసారి మకారం, రెండోసారి నకారం పలికి.)

विवेकानन्दस्वामिवर्यस्य पूर्वतननाम नरेन्द्र:। (నేను 'వర్య:' అని పేరు చివర్లో కలిపాను. ఎందుకంటే మనకు 'స్వామీ'

అనే పదానికి 'స్వామిన:' షష్ఠీ అవుతుందని ఇంకా తెలియదు కాబట్టి. I added वर्य: here to use वर्यस्य. Because we

do not know that षष्ठी of विवेकानन्दस्वामी is विवेकानन्दस्वामिन:.)

भारतस्य इदानीन्तन-प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी।

ఇదానీన్తనకాలే ధర్మ: ఏకేన పాదేన చలతి!

D. स्म - भूतकालार्थं

अहं पठामि। నేను చదువుతున్నాను. I am reading/studying (or I read/study).

अहं पठामि स्म। నేను చదివేవాడిని (చదివాను అనే అర్థంలో కూడా). I was reading/studying.

बाल: वदति स्म।

भवान् निवसति स्म। भवती शृणोति स्म।
 अहं पठामि स्म।
 बालाः क्रीडन्ति स्म।
 भवन्तः लिखन्ति स्म। भवत्यः उत्तिष्ठन्ति स्म।
 वयं पिबामः स्म।
 कृतयुगे धर्मः पादचतुष्टयेन चलति स्म।

స్మ న్న అనే ప్రయోగానికి లింగ, వచన,పురుష భేదం లేదు. is the same in all लिङ्गानि, वचनानि and पुरुषाः.

सुभाषितम्

१७. दानेन पाणिर्न तु कङ्कणेन,
 स्नानेन शुद्धिर्न तु चन्दनेन।
 मानेन तृप्तिर्न तु भोजनेन,
 ज्ञानेन मुक्तिर्न तु मुण्डनेन॥

दानेन (by दानम्) पाणिः (शोभते – శోభించును shines), न तु कङ्कणेन (by कङ्कणम् – గాజు bangle).

स्नानेन शुद्धिः, न तु चन्दनेन (by चन्दनम् – sandal).

मानेन (by 'मानः इत्युक्ते అనంతి meaning आत्मनि अभिमानः') तृप्तिः, न तु भोजनेन.

ज्ञानेन मुक्तिः, न तु मुण्डनेन (గుండుతో by मुण्डनम् – tonsuring).

कथा

पूर्व कलिङ्गदेशे सत्यगुप्तः नाम एकः महाराजः आसीत्। तस्य पुत्रः कमलापीडः नाम बहु बुद्धिमान्, चतुरः। किन्तु सः बहु अहङ्कारी आसीत्। सः महाराजम् अपि उपहसति स्म। अहम् एव पण्डितः इति। पुत्रस्य स्वभावेन महाराजः बहु दुःखितः आसीत्। सः चिन्तयति स्म यत् 'किमर्थं मम पुत्रः अहङ्कारी अस्ति? मया किं कर्तव्यम्?' इति।

एकदा पुत्रः महाराजस्य समीपम् आगत्य వచ్చి having come पृष्टवान् - 'अस्माकं समीपे महत् గొప్ప great సैन्यम् अस्ति! సैन్యస్య కా आवश्यकता? వృథా ధనవ్యయః భవతి!' इति। तदा महाराजः पुत्रम् उक्तवान् - 'युद्धकाले సैन్యస్య बहु आवश्यकता अस्ति। अतः సैन్యస్య పోషణార్థం ధనవ్యయం కుर्मః चेత్ అయితే/ఉంటే if हानिः नास्ति।' इति।

तदा राजकुमारः वदति यत् 'युद्धकाले यदि वयं धनं दद्मः, तर्हि बहवः सैनिकाः लभ्यन्ते పొందబడరు not obtained। इदानीं सेनायाः పోషణస్య आवश्यकता नास्ति।' इति। तदा महाराजः किमपि न वदति।

तस्मिन् दिने रात्रिकाले महाराजः पुत्रम् आह्वयति పిలుస్తాడు calls। सः किञ्चित् आहारं स्वीकरोति। अवशिष्टं మిగిలినది left over पार्श्वे स्थापयति। सः पुत्रं वदति यत् 'आहारस्य खादनार्थं भवान् इदानीं काकान् आह्वयतु!' इति। पुत्रः प्रतिपृच्छति- 'भवान् मूर्खः किम्? रात्रिसमये काकाः आगच्छन्ति किम्?' इति। तदा राजा वदति - 'अन्नं दद्मः चेत् अपि यथा काकाः रात्रिसमये न आगच्छन्ति, तथा युद्धकाले धनं दद्मः चेत् अपि సैनिकाః న లభ్యన్తే। अतः సैन్యస్య పోషణార్థం ధనం వ్యర్థమ్ ఇति న చिन्तनीయम्!' इति।

तदा राजकुमारः स्वस्य अविवेकं ज्ञातवान्। पितुः (जनकस्य) समीपे क्षमां प्रार्थितवान्।

Translate the following into Samskritam -

1. ఎప్పుడైతే పోలీస్ వస్తాడో అప్పుడు దొంగ పరుగెడతాడు. When Policeman comes, then thief runs.
2. ఎప్పుడు ఆకలి అవుతుందో, అప్పుడే ఆహారం తినబడాలి (ఖాదనీయ-). When hunger is there, then only food should be eaten (ఖాదనీయ-).
3. ఈరోజుల్లో బాలురు పెద్దలు చెప్పిన మాటలు (వచనాని) వినుటలేదు. These days, boys are not listening to elders' words (వచనాని).
4. ఇవాళ్ల పేపరు (పత్రమ్) కష్టతరంగా ఉందా? నిన్నటిదా? Is today's paper (పత్రమ్) tougher? Or yesterday's?
5. నువ్వు (పు) రేపటి తిండి ఈ రోజే తినకు. (Order/request) You don't eat tomorrow's food today only.
6. నువ్వు (స్త్రీ) నిన్నటి చీరే (చీర = శాటికా) ఇవాళా కట్టావు ఎందుకు? (To a lady) Why did you wear yesterday's sari (శాటికా) only today also?
7. అతను బాగా మాట్లాడేవాడు. He used to speak nicely.
8. నువ్వు నన్ను ప్రేమతో చూసుకొనేవాడివి! You were seeing (treating) me with love.
9. మనం పరతంత్రులుగా ఉండేవారము. We used to be dependent.
10. భారతీయులు ధర్మపరులుగా ఉండిరి. भारतीयाः used to be धर्मपराः.
11. మీరు (పు-బహు) అక్కడ నివసించేవారు కదూ? You (masc-plu) used to live there, right?
12. నేను అసంస్కృతజ్ఞుడుగా మాట్లాడే వాణ్ణి. I used to speak like an असंस्कृतज्ञः.